

درگاه

اون بش کونده بر نشر اولنور علم وضعت مجموعه می

برنجی سنه: ایکه بی جلد

نومرو: ۲۱

۲۰ شباط ۳۳۸

حکایه

قبرمیزی مهر

آرتوا - فلاندر بویوک پولی اوزون وحزیندر . برلشن قبرل آراسنده ، هر زمان ساری برجاورله دوله ، آعاجیز ، خندکسز ، دوم دوز کیدر . ۱۸۱۵ سنه سی مارشده ایدی ، بویولدن کچم وئوله برشیته تصادف ایتمکده حالا اوتوتا مادم . یالکیزدم ، آتلی ایدم ، بیاض برمانتم ، قبرمیزی برانجام ، سیاه برباشتم ، طبایعهرلم وقوجاسر قلنجم قیظ دها سوکره لری دولتی برطاق مراسمه بوغمشلر واسکی عادتاری اوتوتا مادی . طوغ هایونده عثمانلر آرمه سنده استعمال اولوغله برابر برطاق مراسمه اخراج ایدلرله باشلانمده . عثمانلر حکمدارینک آتلی دانه طوغی اولوردی . [۴] بوندن باشقه - اورتا آسیاده اولدینی کی - بکلرک یعنی وزرائکده طوغلری بولونوردی . صدر اعظمک بش ، وزرائک اوچ ، میرمیران ویا بکلر بکلرک ایکی ویرلورلرک وسنجاق بکلرکده بر طوغی وارسی . (محمود شوکت باشا ، تشکیلات و قیافت عسکره ، ص ۳۸)

سنان محمد رهم زماننده تألیف اولونان توفیقی عبدالرحمن باشا قاننامه سنده بادشاهک طوغی آتیدکی مارزده اخراج ایضاح اولونور : حکمدار سفره چقاجنی وقت طوغلری حرکتندن مقدم ، وقع مخصوصندن چقاریلیر ، باب السعاده اوکنده معین اولان مکاننه وضع اولونوردی . طوغک اخراج ایدیلرجه کون وزیر اعظم « سایمی وارکان کورکی ایله ، شیخ الاسلام قاضی عسکرلر یحرف لریله سیری هایونه کایرلر ، اورتا قیوده بکلرلردی . بولردن باشنه نشاعیلر ، دفتر دار و سائر وزرا وارکان دولتده کایر ، رتبه صر مسیله اوطورلردی . طوغک حاضر . لاندینی خبری کاتبه صدر اعظم قاتقار ، آرقه سندن کان دیکر ذوات ایله باب السعاده ده کی طولانی اوطیه کایردی بو شاده خاصه مؤذناری سوره فتح اوقورلر ، اتمام ایدیلرکدن سوکره آغالر طوغلری چقارتیر ، صدراعظم ووزارده بولرک آلدن آلاق باب السعاده ده کی معلوم اولان موقعنه دیکرلردی .

ایشته عثمانل تاریخنده بو قدر مراسمه اخراج اولونان طوغ ، اورتا آسیا تورک عادتارندن برینک عثمان اوغزلاری آرمه سنده تمادیمی دیکمکی .

مسین نامی

[۴] توفیقی عبدالرحمن باشانک قاننامه سنده « قانون بودرک شوکرلو بادشاه عالیهام حضرتلرینک آتلی عدد توغ هایوندن » چله سی کورولدیکی حالده محمود شوکت باشا « تشکیلات و قیافت عسکریه » آدلی اثرنده بادشاهک یدی عدد طوغی اولدینی سولیدور .

اولجه سوله دیکمز وجهله « یاقی » اوکوزینک قوبروغندن . یاپیلان ماوغ تورکار آرمه سنده کچمجه اوکوز قوبروغنی یرینه آت قوبروغندن یاپیلده باشلانمده . [۲] (دوسسون ، اوغزلار تاریخی ص ۴۰)

طوغ ، یالکیز آت قوبروغندن یاپیلان ویرنوع داوولدن عبارت دکدر . بادشاهک یایراغده « طوغ » دنیایردی . بو طوغ آت قوبروغندن دکل « طورونچی قاشدن ویا ایکیکن » اعمال ایدیلریدی (دیوان اعانت الترتک . توغ کله سی) . بونون اورتا آسیا خانانلری آرمه سنده بولانن بو طوغ معین مانارده . « دئولت طبل » اولارق چالینیر ، و خانانک شخصنه مخصوص یایراق اولارقده قوالانلیردی . دها سوکره لری طوغ خانانلر آرمه سنده چوغالغه باشلامش ، مقدس عد اولونان دوقوز عددیه قدر تراید ایشیدی . آرتق خانانلر آرمه سنده الک ذی نفوذ اولانک دوقوز طوغی اولوردی بولرده « تئوز توغان خان » ده نیردی .

آت قوبروغندن یاپیلان طوغ ، بعض کورک بکلر وقهرمانلر نزدنده قوالانلرله برابر اکثریا مقدس بر آدق مقامنده قوالانلیر ویا قبرلر اوزرینه وضع اولونوردی .

(ملی تپملر مجموعه ی : صابی ۳ ، ضیا کورک آتپ اسکی تورکارده اجتماعی تشکیلات ، ص ۴۰۷) طوغ ، اورتا آسیاده بونون تورکار آرمه سنده تمام ایشیدی . بالجه تورک و موغول اردولرنده بکلرک و ناندلر قهرمانلرک بر طوغی بولوندینی کی خانانده حربده واردوده طوغله اخذ موقع ایدردی .

اورتا آسیا ک صاف و خاص تورکارندن برقی « سکود » حرا ایستنده بکلرک قوردناری وقت اسکی عتبه و عادتارینی اوتوتا مادی . عثمان بکلرک بایدینی فتوحانه کورسیردیکی جنشکورلرک مقابل سلاجوق حکمداری طرفندن کندیینه طبل و علم کوندرلشدی . بوده اسکی تورک عادتارلندی .

اوزون زمان عثمانی تورکاری آرمه سنده ده . و وودیتی شاهانه ایدن « طوغ » دها سوکره لری اسمی دیکشیرلشن ، یالکیز سنجاق مقامنده قوالانلیر آت قوالرینه تخصیص اولونمده .

حالبوکه اورتا آسیاده « طبل » و « علم » ک هر ایکسی ده طوغدن معدوددی .

عثان اوغزلاری قاغ زماننه قدر [۳] اسکی عتبه لرنی محفوظه ایشلردر .

[۲] هندستانده ده « یاقی » اوکوزینک قوبروغندن یایراغ ، شایه بارانر یاپیلدی . اوزون زمان هندستانده وجود اولان بو عادت بو کون بیله بعضی یرلرده بلیازه باغنه محفوظه اولونمده .

[۳] بو تعبیرم قیاسآدر . بونسه بونی معین بر زمانه قدر کسیرمک غیر قابلدر . چونکه عثمانلرک ایلك دورلرینه دایر حیات اجتماعی ، اخلاق و عاداتی کوسترنه وثیقه لر هیچ یوق کیدر .

واردی . درت کون درت کجه لک بربرویشدن بری حالا باردادن بوشانرجه سسته ییغور یاغیوردی ، و خالارلا یورم ، یوکسک سسله (ژوفوند) شرقیسی سولیدوردم .

۱۸۱۴ ده اندرون قرالی چوقفلر واختیارلرله دولو ایدی . سانکه ابراطور آدماری معینه آلمش وئولدرمده . آرقاداشلرم - قرال ۱۸ نجی لوئینک معینه - پول اوزرنده ایلرله مش بولونورلردی . شمال طرفده ، افنده اوارک بیاض مانورله قبرمیزی اوتابی کورسیدوردم ؛ رجعتیزی و آدیم آدیم تعقیب ایدن (ناپولین ستراقیلری) ، زمان زمان ستراقیلرینک اوچ رنگلی (*) آلهولرینی اوتکی افنده کورسیدورلردی .

بهیکیرمک برنلی دوشدیکندن کری قاشدم ، بهیکیرم کنج و دینچ ایدی ، بولوکه بهیشمهک زورلادم ، طریسه دورت نعل آرمه سنده برقوشوش ایله ایلرله دی .

آلی کرمه کورتوردم ، اولدغه آلتون واردی ؛ قنجهک دمیرقینی اوزنکی به چاروبوب شفیردادجه نفسمه غرور کلدیکنی و تماماً بختیار اولدیمسی حسن ایتم . یاغور متصل یاغیوردی ، بنده حالا شرق سوله بوردیم . برآز سوکره ، صرف کندی کندی دیکلمکدن صیقلش اولدیم ایچون صودم و آرتق یاغور ایله آراهه ایزلری اوستنده شاپور شوپور یوروبن بهیکیرمک کورولتیسندن باشقه برنی ایشیتدوردم .

قلدری بول بیتدی ، چاورده دالوردیم . یا یا یورومک ایجاب ایتدی . قوجانان چیزه لرک طرش طرفی ککل کی قالدین برجاوردن قابوق باغلامش ایچ طرفده یاغور صویه دولشدی .

سعادت و تسلیمه باعث اولان یپ یکی صیرمه لی آتولارله باقوبده اوتورک یاغور آلتنده پوروز پوروز اولدینی کورنجه کدرلندیم .

بهیکیرمک باشنی آکوردی . بنده اونک کی بایدیم ، ایلك دنه اولدوق دوشونکه قوبولدم و نرجه کندیکی کندی کندی صودم . بوخصه صوده فعلیاً برشی بیلیموردیم ، بیلیموردیم ، بونی اوزون بوی مشغول ایدمی ، بولوک اوراده اولدیمچین وظیفه مکده اوراده اولدیمه آمیندم . کولکده درن و بوزنلار برسکون حسن ایتدیکمکن بوفاده ایدیلر میان وظیفه حسنه قارشنی منتدار قالدیم ، و بوحسی کندی کندی ایضاح ایتمک چالیشدم . قرمال ویا بیاض باشل طرفندن غیرمعاد بورغولارک ناصل اقتضام ایدلرکی مسعود و کبار بر حیانه صاحب برچوق کیمسه لرجه ، مؤمن بر استغبالک ناصل تپلمکده قوبولدی قایتیدن کوردرک ، شرف بورجلرندن هیچ برک اهل ایدیلرهمه چکی قناعتک بخش ایتدیکی معجزوی ایشیتسندن حصه یاب اولدوق آکلامکده

(*) [اوچ رنگلی Tricolore] تعبیری اوچ رنگدن مرکب اولان فرانسیز یایراغندن اشارتدیر .

درگاه

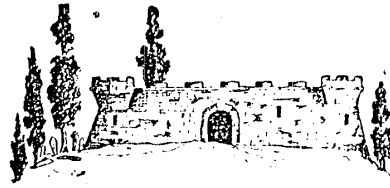
اولوشی، حاصل بو ساری عرقك ايلاك باقىشده
كوزدن قاجامه جنى قادارزنگين وپول خصوصيتلرني
طامت موغوللاردن اسيرك سامندور .

لساني، عرق نقطه لردن عيان بيان آشكار
اولان بو حقيقت تاريخي جهندن ده قولايغله ايضاح
ايديله بيلير . چينيلارك هبونغ نو ديدكلري (قوبون)
توركلري موغوللارك دده لري اولان (توبا)، (سپه نين)
و (تاتانه) — تانارلري چينيان داغلر ك او برانكسه
قادار قوغشلردى . اوزماندن صوكرا موغوللار برداها
بللرخي دوغرو لساندايلر . قوبونلر خراف اولان
چنگيزك طبريله نتيجه لشمدر . جوني (تاريخ جهانگشا)
سندده موغول عه نه سندن اوزون اوزادي به بحث
ايتديكي حالده رشيدالدين (آلاقوا) افسانه سيلاه ،
(اركنه قون) ماجراسني تماميله موغوللاره عائد اولقي
اوزره حكايه ايدبور . موغوللار تانارلارك آراسنه
دوشمن نفاذن استفاده ايدن توركلر تانارلرله اتفاق
ايدرك قوتل رقيبيلرني تماميله مغلوب ايدبورلر .
قايانله نكوز قورتيلوب (اركنه قون) ه قانچان يكي
موغوللر موغولجده بو اسم كرلى داغ معناسنه
كابر . (پورته چنه) قورتاريچي برده برجي در .
رشيدالدينك موغولك طار دورنده يقشمش برعجم
اولدني نظره آلنيرسه مسئليني بو صورتله كورمنه
حق و بريابر . چونكه سانسيلاس ژوليمك (نوكولر
اوزرينه وشقيلر) آدلى كاتنه باقيليرسه كورولوركه
(اولوغ تورك = توركن) عه نه سندن اسكيدن
بري اركنه قونه بگزدر بردستان واردى . بودستانه
كوره (هونلر = قوبونلر) صوك مغولونلري
اوزرينه برطرفه داغيلشاردى ايجلردن بر برنسك
آلاري آياقلى كسلارك دوشمانلري طيفندن ددرين
برجوقوره آتيلدى .

— مع المنويه ، ديدم ، يكرمي دوت ساعت
واركه اغنيمه برشي قويمدم .
بو بنده غابت اين ايشلشمش وكوموش بر آغراق
علاوه سيلاه شيشه حاله كيتيرلش هندستان جويزي
قابوغي واردى كه بونكله آز چوق افخار ايدر كي
ايدى ، بكا اوزاتدى . بويوك برذوقله ايجنده كي فنا
بياض شرابدين ايجدم ، ماطره ي اعاده ايتدم .
كنديسي ايجركن :

— قراك صحنه ! ديدى ، بنى اژيون دونور
شابلى ياديدندن اوني جبهيه قادار تعذيب ايتك ايجاب
ايدر . ذاتا آلمندن ماعدا حيات واسطه مى يوق ،
طابوره الحاق ايدم چكم . بو بنه وظيفم .
كندى كندينه سوبله نيركي « اضاعه ايديله بك
وقتيز يوق » ديدرك كوچوك قاطيرني سوردى .
بنده او فكرده اولدين ايجون ايكي آدم اوزاغنده
پوله قوبولدم . آرامنده صالغين اولان كوزمه بديدى
قودلردن خوشلانمايدم . ه چ سوال صورمه دن
كندينه باقوردم .

مايمدي وار آفرور درونيني

توركلر دمرغوللر

بر	بر	نيكه
ايكي	ايكي	غوير
اوچ	اوچ	غوريان
دوت	دوت	دوريان
يش	يش	قابون
آني	آني	دزبرون
يدي	جيدى	دولون
سكز	سكز	نايان

بو اوفاق ايت ديزيندن موغولج حننده اولدجه
سايغلام بر فكر ايديك كوچ ذكادر . فلاپروت ،
قاضي رشيدالدينك جامع التواريخندن وابوالغازي بهادر
خاك اوشال شجره تركيندن اوغوزلر فصلي نقل
ايدرك سوزي كيدور . رشيدالدين فضل لاهه كوره
باشليجه موغول قبايللري نايانلر ، كم كجوتلر ، قورو
بروغولر ، قومات بايلولر ، كرايتلر ، تايچولر ، تانغوزلر ،
بورچيكلر و سائر ايدى . رابما قيزيق عرق اعتباريله
اولان ايرياق در . موغوللر صاري عرقك آبرد
ايديجي بوتون وسغلرني حائزدر . حالوكه توركلر ،
اسمر واورتا بوبلى اونالرينه رنما ، داها زياده بياض
عرق بگزدين سما خصوصيتلرني ملاحظيلر . قفا
طاسنك بايليشي ، شافاق وچكه كيكري ، كوزلرك
چكيك قاياليني ، بورنك ياصصاني ، رنك اسمر
اولندن زياده باقر چانچي و پرنجه باقان بر صاريانده

ديزكين بايا كيدن بر آدم آرابه ي مشكلاله قولاييوردى .
ياغلاشدم ، دقله باقدم :

بو آلايك ، بياض بيقلى ، ديشج و ابرى يارى
چانطه طاشيان پاده ضابطلري كي صيرق قايورلاشمش
برذات ايدى . ذاتا اونين فورماسي واردى ، اسكيمش
كوچرك قيصه پلرينك آلتندن طابور قوماندانلرينه
مخصوص آپوت ده كورونوبوردى .
چهره مى سرتجه ، فقط اردوده كي خيلي امثالي
كي خيركار ايدى .

يان طرفدن ، ابرى سياه كيرپيكاري آراسندن
بكا باقدى ؛ چابوچان آرابه دن بر تونك آلدرق
دولديردى ، قاطيرك اوبر طرفنه كچرك حرواني سبر
آلدى . كنديسنك بياض قوقاردني كورديكيم
ايجين بنده قيرمزي اوابك يلكني كوسترمله اكيفا
ايتدم ، او زمان :

« آ... ايش ده كيشدى . بن سزي آرديمز
سره قوشان مناسب سيزلردن رى طل ايتشدم ...
بر آز ايجمك ايسرتمسكز ؟ » ديدرك توفسكي آرابه
قويدى ، بنده باقلاشورق :

(استخار حبات) تمه وردن داها قولاي وداها
عمومي ايش .

صوريوردم ، نيك استخاري بزلرله برابر
دوغمن برحس دكيدير ؟ اغير وصفيجي بر بويك
ايش كي اراده سني باشقه الله توديع ايتك واطاعت
ايتك احتياجي نهدندر ؟ بو بويكدن قورتولمجه حال
اولان كيزلى سعادتك ميشاي نهدر ؟ واصل اولوبورده
بشري غرور بويك عصيان ايجور ؟

بواسرارانكيز سائنهك هير برده قولاري قدرتلي
جنمهلر حالنده برلشدرديكني مشاهده ايدبور ايسمده
هيچ بر بر تصور ايدم يوردم كه افعال واقولده ،
آرزولرده ، حتى دوشونجولرده فراغت وعزل نفس
اردوده كي قادار تام ودهش اولسون . اطاعتني فكرانه
ونافذانه اولان شهرلي ، اطاعتنده مدققانه داورانير
وحتى توقف ايدم بيلير ، بو خصوصده هير برده ممكن
و مستعمل اولان مفاوتي كورديكيم كي كنديسنه شر
امر ايدلديكندن اعتباراً زوجه نك مشفق ايتك ايديك
خنانه ايرديكني وقانونك صيات و مدافعه سسته النجا
ايتديكني مشاهده ايدبوردم . حالوكه عسكري اطاعت ،
عيني زمانده عال و متقادر ، امر آلب ، اجرا ايدر ،
قضا و قدر كي كوري كورينه وورور !

عسكركلده كي بودونه جسر ، شرطسز وبعضاده
فنج خدمتله سوقي ايدن استخار ايتك ممكن
نتايجي تعقيب ايدبوردم .

به بكيهك آرزوسنه تبعاً بوروبور ، ساعته
باقور ، اسمر برچوخا وزنده صاري بويوك برچيزكي
كي قيرى افقه قادار قنل ايدن و آغاچسز ، اوبز
دوم دوز كيدن بولي سير ايدور وپوله چدوشونو .
بوردم .

صاري بر چيزكيدن عبارت اولان بوله دقله
باقاركن ، برچاريك ميل مسافه ده سياه بر نقطه نك
حركت ايتديكني فرق ايتدم . هر حاله بونك بر انسان
اوله جفته سه وشدم .

بو سياه نقطه ، بنم كي (ليل) استقامتده
ايريله يوردى . بر ياندن اوبر يانه كچرك بورومى
يونك زحمتي اولدينى كوستير يوردى . آيدلري
صيفلاشديره رق مسافه آلدجه بو كوريشن شي
نظرمده اوزادى ، بو يودى داها مساعد بر زمين
اوستنده بولنديمدين خيزلادم و بر نوع كوچوك
سياه بر آرابه كوردم .

قارنم آجدي ، بو آرابه نك ييه جك صانان بر آرابه
اولسني اميد ايدبوردم . بعضاً قارشه قادار چاوره
باتان زوالى به بكيه ي بر صلاپوربه فرض ايدرك
بو مسعود آله به يتشمك ايجون چاله كوردك ايتكه
باشلادم .

بوز آديم مسافه قانجه اوچ چنير اوستنه سياه
موشامبا اوربولو بياض تخته دن بر آرابه ي تماماً فرق
ايتدم ، طيق ايكي تكرلاك اوستنه موشوع بر شيكه
بگز يوردى . تكرلكلر ديشكيله قادار چاور ايجنده
ايدى . آرابه ي كوچوك بر قاطير چكي يوردى . آله